

Székely J. Gábor: Paradoxonok a véletlen matematikájában (Typotex, Budapest, 2010)

Volt egy könyv, melyet az első megjelenésekor, 1982-ben, elmulasztottam megvenni, utána pedig már hiába kerestem égre-földre, elfogyott. Rendszeres antikváriumjáróként mindig átböngészem a matematikakönyvek polcait, mindhiába, úgy látszik, mindenki gondosan őrizte a saját példányát. (*Én úgy látszik, nem; az enyém valakinél „ottragadt” [Keszei Ernő megjegyzése].*) Több mint húsz évet kellett várnom arra, hogy a Typotex jóvoltából, 2004-ben, a könyv második kiadásakor végre nekem is saját példányom legyen belőle. Pedig szerzőjét jól ismertem, a Természet Világába is írt több emlékezetes cikket, *A valószínűségszámítás legrégebb paradoxonai* című, 1979. augusztusi számunkban megjelent írása ma is előttem van.

Székely J. Gábor akkor az ELTE valószínűségszámítási tanszékének adjunktusa volt, majd a Műegyetemre került, ahol idővel a sztochasztikai tanszékvezetője lett, 1997-ig. 2006-tól a National Science Foundation programigazgatója, de munkatársa az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézetének is.

Most könyve második kiadásának javított utánnomása jelent meg. A matematika a paradoxonok története, írja a szerző, különösképpen gazdag paradoxonokban a véletlen világa. Ezeken a paradoxonokból kibontakozó tájakon vezeti át az olvasót Székely J. Gábor könyvének négy fejezete. A valószínűség-számítás legrégebb paradoxonaitól indulunk, majd a matematikai statisztika, a véletlen folyamatok paradoxonain át a legújabbakig jutunk, mint például a véletlen gráfok vagy a várható érték paradoxona. Egy-egy nevezetes paradoxon tárgyalását annak történetével kezdi a szerző, majd megfogalmazza a paradoxont, megadja annak magyarázatát, megjegyzéseket fűz hozzá, végül az olvasó elé teszi a rá vonatkozó irodalmat. Ezzel a gondosan felépített szerkezettel egységessé, jól követhetővé, továbbgondolásra nyitottá teszi könyvét. Megtapasztalhatjuk, hogy a nagy előd, Rényi Alfréd szelleme tanítványában is tovább él: a matematikai gondolatok színvonalas továbbadásának igénye, lehetőleg minél szélesebb körben.

Láthatóan a Paradoxonok könyv is elindult a klasszikussá válás útján, remélhetőleg nem a szerző által is idézett Mark Twain-fricska útmutatása szerint, vagyis: „Klasszikus az, amit mindenki szeretett volna már elolvasni, de amit olvasni senki sem szeretne.”

A recenziót írta: Staar Gyula, a Természet Világa főszerkesztője